

Matteus kapitel 10. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Matteus Kapitel 10 Jesus sänder ut apostlarna (Matt 10:1–4)

Översättning

Han kallade till sig sina tolv lärjungar och gav dem makt att driva ut orena andar och att bota alla slags sjukdomar och Krämpor. Och detta är namnen på de tolv apostlarna: Först Simon, som kallades Petrus, och hans bror Andreas, vidare Jakob, som var son till Sebedeus, och hans bror Johannes, Filippus och Bartolomeus, Tomas och Matteus, han som varit publikan, Jakob, son till Alfeus, och Taddeus, Simon som hade varit terrorist och Judas Iskariot, han som förrådde honom.

Kommentar

Jesus kallar till sig ”de tolv”. Matteus har inte tidigare berättat, vad Markus och Lukas låter oss veta, nämligen att Jesus bland sina lärjungar hade valt ut tolv män, som han förberedde för ett särskilt uppdrag. Det var de som senare skulle kallas de tolv apostlarna.

Lärjunge och apostel är nämligen inte samma sak. Jesus hade en stor skara lärjungar, både kvinnor och män, som följde honom och blev undervisade, också enskilt. Bland dessa utvalde han tolv, som han gav en särskild skolning. Därmed var de ännu inte apostlar. ”Apostel” är nämligen den grekiska översättningen av ett hebreiskt ord, som betyder ”befullmäktigat ombud”. Bland judarna betecknade det en fast institution. Man kunde göra allt möjligt – till och med förlova sig! – genom ett sådant ombud, som fått vederbörlig fullmakt. När Jesus sänder ut apostlar, betyder det alltså att han sänder ut män, som fått uppdraget att i hans frånvaro, men med hans fullmakt och i kraft av hans uppdrag göra det som han själv skulle ha gjort, om han varit närvarande.

Matteus berättar alltså att Jesus beklädde de tolv med makt att bota sjuka. Därefter kallas de för apostlar, alltså ”befullmäktigade ombud”. Matteus gör det endast på detta ställe. Det är helt i överensstämmelse med judiskt språkbruk. När de vände tillbaka igen för att åter vandra med Jesus, var de inte längre apostlar – inte förrän de sändes ut nytt efter hans uppståndelse.

Aposteln Taddeus kallas i en av de äldsta handskrifterna för Lebbeus (och så också i kyrkobibeln av år 1917). I en rad yngre heter han ”Lebbeus med tillnamnet Taddeus”. Hos Lukas kallas han Judas, Jakobs son. Troligen har han – som Petrus och Paulus varit känd under olika namn. I en omgivning, där man talade två så helt olika språk som grekiska och arameiska, gick människor ofta under olika namn på olika sidor om språkgränsen.

Matteus ger oss namnen på de tolv parvis. Möjligen hänger det samman med att de blev utsända två och två. Vi får veta att Matteus var den publikan, som det förut berättats om, och vidare att Simon inte Simon Petrus utan en annan med samma namn – hade ett tillnamn, som brukar översättas ”ivraren”. Man kunde också översätta det med fanatiker, extremist eller – för att ta den närmaste moderna motsvarigheten – terrorist. Det var nämligen namnet på en grupp ytterlighetsmän, som bekämpade romarna och deras medlöpare med terroråd. Inte utan skäl kallade romarna dem för ”dolkmän”, alltså lönnmördare. Det är troligt att Matteus särskilt har velat stryka under, att det bland de tolv fanns både en f d publikan och en f d terrorist. Innan de blev lärjungar hade de varit dödsfiender som hatat, fruktat eller föraktat varandra. Nu följde de samme Mästare.

Apostlarnas uppdrag (Matt 10:5–15)

Översättning

Dessa tolv sände Jesus ut, sen han gett dem sin befallning. Han sade: Tag inte vägen till hedningarna och gå inte i samaritisk stad. Gå hellre till de förlorade fåren av Israels hus. Och där ni går fram skall ni predika och säga: Himmelriket är nära. Bota sjuka, väck upp döda, gör spetälska rena, driv ut onda andar. Ni har fått för intet, så ge för intet! Skaffa er inte pengar att stoppa i bältet, varken guld eller silver eller koppar. Tag ingen ränsel med er på vägen, inte heller två livklädnader, inte heller sandaler eller stav. Arbetaren är värd sin lön.

När ni kommer in i en stad eller by, så tag reda på vem där som är värdig. Stanna hos honom tills ni drar vidare. När ni kommer in i ett hus, så lys frid över det. Om då det huset är värdigt, så skall friden vila över det. Men om det inte är värdigt, skall friden som kom med vända tillbaka till er.

Om man inte tar emot er och inte lyssnar till era ord, så gå ut ur det huset eller den staden och skudda stoftet av era fötter. Sannerligen, jag säger er: På domens dag blir det drägligare för Sodom och Gomorra än för den staden. Kommentar

Detta är andra gången som Matteus ger oss en längre sammanställning av Jesu ord. I bergspredikan lärde vi känna Jesu undervisning om Guds rike och dess rättfärdighet. Här talas det om uppdraget att förkunna riket och om det som händer med dess budbärare.

Allra först kommer befallningen till apostlarna, att – på detta stadium – inte gå till några andra än judarna. Vi vet att också Paulus var medveten om att Israel först skulle få evangeliet. Israel var kallat att ta emot det och bära det vidare. Men när Israel svek, gick budet till andra.

Därnäst följer apostlaupdraget. Det gäller inte bara att predika utan också att bota sjuka. Förmågan att bota berodde på en särskild gåva. Att apostlarna verkligen fått den gåvan betygas inte bara av Apostlagärningarna utan också av Paulus, som var väl medveten om att han ägde den och var skyldig att göra bruk av den, just därför att han var apostel (se t ex 2 Kor 12:12). Även andra kristna kunde äga ”helbrägdagörelsens gåvor”, men alla gjorde det inte.

”Ni har fått för intet”, säger Jesus. Han behöver inte säga vad, eftersom det gäller allt: livet, lärjungaskapet, apostlaupdraget. Därför skall de inte heller begära något för egen del. De behöver ingenting ta med sig på vägen. Gud kommer att sörja för dem. De skall alltså inte stoppa några pengar i bältet (som mestadels var en tyggördel med många veck och gömster). När de kommer till en ny plats, skall de finna ut vem som är ”värdig”. Med värdiga menas de, som man kan tillämpa bergspredikans saligprisningar på, de som är andligen fattiga och hungrande och villiga att ta emot evangeliet. Hos dem skall aposteln stanna tills han drar vidare. Han skall inte spilla tid på att eventuellt hitta ett bättre logi. Där aposteln träder in i ett hus, skall han lysa frid över det. Den friden kommer från Jesus. Den är en realitet, en gåva, inte bara en from önskan. Skulle människorna i det huset inte vara ”värdiga” (i samma mening som nyss) så vänder gåvan tillbaka till den som överbringade den. Blir apostlarna avvisade och bortkörda, skall de skudda av sig den platsens damm, till ett tecken att de som bor där inte längre har något med Jesus att göra. Men på domens dag får den staden en strängare dom än själva Sodon och Gomorra, som i all sin gruvliga syndighet ändå inte hade visat Guds evangelium ifrån sig. Den ofrånkomliga förföljelsen (Matt 10:16–25) Översättning

Se, jag sänder er som får ibland vargar. Var alltså kloka som ormar och oskyldiga som duvor. Ta er till vara för människorna. De kommer att dra er inför rätta och gissla er i sina synagogor. Ni kommer att släpas inför ämbetsmän och furstar, så att ni får vittna inför dem och inför hedningarna. När de nu utlämnar er, så var inte bekymrade för hur ni skall tala eller vad ni skall säga. Vad ni skall säga, det kommer att bli er givet i den stunden. Den som talar är ju inte ni, utan det är er Faderns ande, som då talar genom er. De skall utlämna er till att dödas, brodern sin bror och fadern sitt barn. Barn kommer att resa sig mot sina föräldrar och vålla deras död, och ni kommer att bli hatade av alla för mitt namns skull. Men den som står fast intill slutet, han skall bli frälst.

När de förföljer er i den ena staden, så fly till en annan. Sannerligen, jag säger er: Ni skall inte bli färdiga med Israels städer, innan Människosonen kommer. Lärjungen står inte över sin mästare och tjänaren inte över sin herre. För lärjungen får det vara om det går honom som hans mästare, och för tjänaren om han får det som sin herre. Har de kallat husbonden för Beelsebul, så skall hans husfolk ännu mer få heta det. Kommentar

Apostlarna skall inte göra sig några illusioner. De kommer att få leva som får bland vargar. Vad Jesus här förutspår dem, möter vi hos Markus och Lukas delvis i ett annat sammanhang. nämligen när Jesus talar om det som skall hända dem efter hans död. Det behöver inte bero på något missförstånd. Vad Jesus sade sina lärjungar, det gällde både dem och alla andra som i framtiden skulle höra dessa ord. Lärjungarna lärde dem utantill, gav dem vidare och satte in dem i de sammanhang där de kunde tillämpas. Jesus har säkert själv upprepat sådana ord vid olika tillfällen. Det hörde med till rabbinens sätt att undervisa. När Matteus skrev sitt evangelium menade han säkert, att dessa Jesu ord gällde också det, som skulle ske efter hans död. När apostlarna vandrade genom Galileen kom det ju inte till några sådana förföljelser, som Jesus här talar om. De kom senare.

Det kommer alltså att bli förföljelser. Det gäller inte bara i undantagsfall. Det är vad den måste räkna med som tar emot evangeliet. Det ligger alltid något oroande och utmanande i en kristen tro, något som flertalet helst vill tysta ner. Motståndet kan ta sig olika former. På ena sidan järnridån kan man hamna inför domstol och dömas till fängelse. På den andra kan man bli utfrusen och dömas som en trångbröstad fanatiker. Och domen fällt – nu som på Jesu tid – kanske hårdast av moralisterna, de som litar på sina goda gärningar och ingen frälsare behöver.

Blir man nu anklagad och har ett förhör framför sig, behöver man inte göra sig bekymmer, säger Jesus. I den stunden kommer Anden själv med de rätta orden. Det löftet gäller i första hand apostlarna. Det var ju dem som Anden skulle ”leda fram till hela sanningen” (Joh 16:13). Men löftet gäller också andra lärjungar. Det är alltså ett löfte som gäller inför rätta. Men det gäller inte all kristen predikan och förkunnelse. En kristen förkunnare är samtidigt en lärare, som skall veta vad han skall säga – så som apostlarna själva fick lära det av sin Mästare.

I denna onda värld skall lärjungarna därför vara ”kloka som ormar och oskyldiga som duvor”. Ormen vet när han skall sätta sig i säkerhet och när han skall bida sin tid. Men klokhet är inte detsamma som list eller förslagenhet. Den kloke skall samtidigt vara ”oskyldig”. Det grekiska ordet betyder egentligen ”obelandad”, alltså äkta, utan falska tillsatser. Man kunde säga: osofistikerad, inte dubbelbottnad, uppriktig, med ett rent uppsåt, fri från allt svek.

När förföljelsen rasar får man fly. Den anvisningen ger Jesus här och på andra ställen. Fåret har ingen chans mot vargarna. Förföljarna har alla maktmedlen i sin hand och skyr inte att använda dem. En kristen varken kan eller får betala med samma mynt.

Vad menar nu Jesus, när han säger: ”Ni skall inte bli färdiga med Israels städer, innan Människosonen kommer?” Skulle han komma så snart, att apostlarna inte skulle hinna igenom Palestinas städer? Matteus som ensam har bevarat detta ord kan uppenbarligen inte ha trott, att Jesus skulle ha menat, att den stora dagen skulle komma medan apostlarna ännu var utsända i Galileen. Ordet måste ha gällt tiden efter Jesu död. Men då gällde ju den stora missionsbefallningen, som Matteus själv har återgivit. Apostlarna skulle gå ut till alla folk. Det gällde inte bara Israels städer. Kanske har Matteus helt enkelt förstätt detta ord som ett löfte, att det alltid, ända in i det sista, skulle finnas någon ny plats att

fly till och något nytt arbetsfält som stod öppet. Förföljelsen skulle inte kunna stoppa missionen. Kanske skulle den tvärtom leda den in på nya vägar. Det var det som lärjungarna fick uppleva efter den svåra förföljelsen i samband med Stefanus död. Slutligen kanske Matteus här har funnit ett löfte om att evangelium skulle predikas bland judarna fram till den dag, då Jesus kom tillbaka.

Ändå alltid i Guds hand (Matt 10:26–31)

Översättning

Var inte rädda för dem! Det finns ju ingenting undangömt som inte skall bli uppenbart, och ingenting fördolt som inte skall bli känt. Vad jag säger er i mörkret, det skall ni säga i ljuset, och vad ni hör viskas i örat, det skall ni ropa ut från taken. Och var inte rädda för dem som kan dräpa kroppen men inte har makt att dräpa själen. Frukta i stället honom som kan förgöra både själ och kropp i Gehenna. Säljs inte två sparvar för en styver? Och inte en av dem faller till marken utan att er Fader ser det. Men på er är till och med huvudhåren allesammans räknade. Var alltså inte rädda. Ni är mer värda än många sparvar.

Kommentar

Förföljelser skall man alltså räkna med. Men det skall icke skrämma en lärjunge. Tvärtom: Just därför skall han icke frukta. Han vet ju, att sådant måste komma, och ändå håller Gud sin hand över alltsammans. Det som nu är ”dolt” och ”undangömt” kan vara många saker. Det kan vara Guds planer, hans rike, hans makt. Det kan vara lärjungens goda rätt, som tas ifrån honom, och hans sannfärdighet, som bestrids. Men han kan vara lugn. Guds sanning skall bli uppenbar. Fienden triumferar bara till en tid. Sen segrar Kristus. Därför skall aposteln inte heller dra sig för att säga det, som han lärt av sin Herre. Han har lärt det i skymundan uppe i Galileen. Nu skall det ropas ut i hela världen, ”från taken” (som var den lättast åtkomliga talarstolen i en dåtida småstad). Det kan kanske kosta någon livet att göra det. Budbäraren har ändå ingenting att frukta – ingen verklig skada. Den verkliga risken är att gå evigt förlorad. Men över den saken har motståndarna ingen makt. De kan bara ta det fysiska livet ifrån oss, inte det verkliga.

Så tar Jesus en bild. På torget säljs sparvar knippevis. Man kan få två stycken för ett romerskt ”assarion”, det minsta kopparmynt som var i omlopp. Ingen av de sparvarna har fallit till marken ”utan er Fader” som det ordagrant heter. Gud har vetat också detta. På något vis är det infogat i hans planer. Och vi är mer värda än många sparvar. Gud har en kunskap och en omsorg om oss, som vi aldrig själva kan ha. Ingen av oss vet hur många hår han har på sitt huvud. Men Gud vet det.

Jesus framför allting annat (Matt 10:32–39)

Översättning

Var och en som bekänner sig till mig inför människorna, honom skall också jag bekänna mig till inför min Fader som är i himmelen. Men den som förnekar mig inför människorna, honom skall också jag förneka inför min Fader som är i himmelen. Tro inte att jag har kommit med frid till jorden. Jag har inte kommit med frid utan med svärd. Jag har kommit för att söndra människor,

sonen från sin far,
dottern från sin mor,
sonhustrun från sin svärmor,
så att man får sina egna till fiender.

Den som älskar fader eller moder mer än mig, han är mig inte värdig. Och den som älskar son eller dotter mer än mig, han är mig inte värdig. Den som inte tar sitt kors och följer mig, han är mig inte värdig. Den som finner sitt liv, han skall mista det. Men den som mister sitt liv för min skull, han skall finna det.

Kommentar

I denna fientliga värld gäller det alltså att bekänna sig till Jesus. Endera tillhör man honom, vad det än kan kosta, eller också tillhör man honom inte – inte heller på räkenskapens dag, då allt hänger på om Jesus kännes vid oss. Man skall inte tro att Jesus har kommit med frid, på det viset att allt måste bli sämja och endräkt, när man tror på honom. Tvärtom: det måste bli split och söndring. Det är söndring Jesus menar, när han talar om ”svärd”. Evangeliet drar upp nya gränser som kan gå rätt igenom en familj. Och då gäller det att inte älska någon människa, vem det vara må, mer än Jesus. Man kan försöka ”sitta sitt liv” så att man vill göra det så rikt som möjligt och först och främst få ett problemfritt förhållande till sina närmaste. Betyder det att man kompromissar med tron på Jesus, så betyder det att mista sitt liv. Det finns ett sätt att ”lyckas med livet” som innebär det totala misslyckandet. Bakom budbäraren står hans Herre (Matt 10:40–42)

Översättning

Den som tar emot er, han tar emot mig, och den som tar emot mig, han tar emot honom som har sänt mig. Den som tar emot en profet därför att han är en profet, han skall få en profets lön, och den som tar emot en rättfärdig man därför att han är rättfärdig, han skall få en rättfärdig mans lön. Och den som ger en av dessa små en enda bägare med friskt vatten, därför att det är en lärjunge, sannerligen, jag säger er: han skall inte gå miste om sin lön. Kommentar

En apostel är alltså ett befullmäktigt ombud, som företräder sin Herre. Att ta emot honom betyder att ta emot Jesus själv, dvs

att ta emot Gud, som sänt sin Son i världen. Det är så Gud träder in i världen och kommer oss nära. Därför betyder det frälsning evigt liv att ta emot budbäraren. Det gäller inte bara en apostel, utan också en ”rättfärdig man”, alltså någon som får gå in i Guds rike och lever av den nya rättfärdigheten och vill föra den vidare. Den som tar emot hans vittnesbörd får själv del i all detta, som gör en människa rättfärdig. Det kan vara fråga om en stackars liten lärjunge, en av de minsta, som vandrar vägen fram i sin Herres ärende och mitt i sommarhettan ber om en mugg vatten och får den därför att han är en Jesu lärjunge. Vad man gjorde mot honom, det gjorde man mot Jesus själv. Det var han som stod bakom sin budbärare. Det är detta som Jesus talar om i liknelsen om Människosönens dom över folken. Vad man gjort mot en av dessa minsta, som gick hans ärenden, det gjorde man mot honom.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.